

Rektor
Luleå tekniska universitet

Sara Karlsson
BESLUT

2007-05-22
Reg.nr 641-4851-06

Ansökan om rätt att utfärda socionomexamen

Luleå tekniska universitets ansökan om rätt att utfärda socionomexamen avslås.

Ansökan

Luleå tekniska universitet har ansökt om rätt att utfärda socionomexamen. För granskning av ansökan har Höskoleverket utsett tre sakkunniga: professor Stina Johansson, Umeå universitet (ordförande), professor Hans Swärd, Lunds universitet och Per-Olof Forsblom, utvecklingschef i Uppsala kommun och ordförande för Föreningen Sveriges Socialchefer.

Bedömningen baseras dels på skriftligt underlag, dels på platsbesök vid lärosätet den 13 april 2007. Vid platsbesöket fördes intervjusamtal med prorektor, dekan, prefekt, utbildningsledare, programkoordinator, studenter och lärare. Tillgången till bibliotek, lokaler och utrustning bedömdes också. De sakkunnigas yttrande bifogas.

Bedömning

De sakkunniga menar att LTU inte på ett övertygande sätt kunnat visa att man har den kompetens inom socialt arbete som akademisk och professionell disciplin som krävs för att genomföra en socionomutbildning av god kvalitet. Enligt de sakkunniga återstår viktiga frågor kring ledarskap, organisation, progression, examination och studentinflytande att lösa. De sakkunniga rekommenderar därför att ansökan avslås.

Beslut

Höskoleverket instämmer i de sakkunnigas yttrande och beslutar att avslå Luleå tekniska universitets ansökan om rätt att utfärda socionomexamen.

Detta beslut har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av utredare Sara Karlsson i närvaro av kanslichef Lennart Ståhle.

Sigbrit Franke

Sara Karlsson

Kopia till:

Utbildningsdepartementet
De sakkunniga

Bedömargruppens yttrande

Luleå tekniska universitet (LTU) har ansökt om rätt att utfärda socionomexamen. För bedömning av ansökan har Högskoleverket utsett en grupp sakkunniga bestående av professor Stina Johansson från Umeå universitet (ordförande), professor Hans Swärd från Lunds universitet och Per-Olof Forsblom, ordförande i Föreningen Sveriges Socialchefer och utvecklingschef i Uppsala kommun. Sara Karlsson från Högskoleverket har medverkat som gruppens sekreterare.

Vår bedömning baseras dels på skriftligt underlag från LTU, dels på platsbesök vid lärosätet den 13 april 2007. Vid platsbesöket fördes intervjusamtal med prorektor, dekan, prefekt, utbildningsledare, programkoordinator, studenter och lärare. Tillgången till bibliotek, lokaler och utrustning bedömdes också i samband med platsbesöket.

Utgångspunkter

Till grund för vår bedömning ligger de kvalitetsaspekter som Högskoleverket tillämpar i samband med prövningar av rätt att utfärda examina. (Högskoleverkets rapport 2001:4R).

Eftersom LTU har ansökt om rätt att utfärda socionomexamen från höstterminen 2007 har vi utgått från de nya bestämmelser som tillämpas på utbildning som bedrivs efter den 30 juni 2007. För socionomexamen gäller då (högskoleförordningen, bilaga 2 – examensordning):

Socionomexamen

Omfattning

Socionomexamen uppnås efter att studenten fullgjort kursfordringar om 210 högskolepoäng.

Mål

För socionomexamen skall studenten visa sådan kunskap och förmåga som krävs för självständigt socialt arbete på individ-, grupp- och samhällsnivå.

Kunskap och förståelse

För socionomexamen skall studenten

- visa kunskap om områdets vetenskapliga grund samt kännedom om aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete,
- visa kunskap om och förståelse för samspelet mellan individers och gruppers sociala situation, levnadsvillkor, fysiska och psykiska hälsa samt funktionsförmåga i förhållande till samhälleliga och andra bakomliggande faktorer,
- visa kunskap om ledning av socialt arbete, och
- visa kunskap om och förståelse för barns behov och sådana samhälls- och familjeförhållanden som påverkar kvinnors och mäns livsbetingelser.

Färdighet och förmåga

För socionomexamen skall studenten

- visa sådan färdighet och förmåga som krävs för att utveckla och genomföra socialt arbete på olika nivåer i samhället i samarbete med de människor som berörs,
- visa förmåga att tillämpa relevanta författningar i synnerhet inom det sociala området,
- visa förmåga att förstå, utreda och analysera sociala processer och problem, och
- visa förmåga att identifiera, strukturera, utreda och utvärdera insatser på individ-, grupp- och samhällsnivå.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

För socionomexamen skall studenten

- visa självkännet och empatisk förmåga,
- visa förmåga att med helhetssyn på människan göra åtgärdsbedömningar utifrån relevanta vetenskapliga, samhälleliga och etiska aspekter med särskilt beaktande av de mänskliga rättigheterna,
- visa förmåga till ett professionellt bemötande och förhållningssätt,
- visa insikt om betydelsen av lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper, och
- visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och att fortlöpande utveckla sin kompetens.

Självständigt arbete (examensarbete)

För socionomexamen skall studenten inom ramen för kursfordringarna ha fullgjort ett självständigt arbete (examensarbete) om minst 15 högskolepoäng.

Övrigt

För socionomexamen skall också de preciserade krav gälla som varje högskola själv bestämmer inom ramen för kraven i denna examensbeskrivning.

Vårt yttrande är en helhetsbedömning av lärosätets förutsättningar att ge en utbildning för socionomexamen av god kvalitet.

Bakgrund

LTU ger för närvarande ett social omsorgsprogram med inriktning mot äldre, funktionshindrade och utvecklingsstörda. De sista studenterna till denna utbildning antogs till höstterminen 2006. Hösten 2007 startar en kandidatutbildning i socialt arbete med inriktning mot förvaltningsrätt.

Högskoleverket prövade 2005 en ansökan från LTU om rätt att ge socionomexamen. De sakkunniga menade då att universitetets planer på nytt socionomprogram var alltför outvecklade och att den vetenskapliga kompetensförsörjningen var otillräcklig för att ge en socionomutbildning av god kvalitet. Högskoleverket instämde i de sakkunnigas yttrande och avslog ansökan.

Beskrivning

I ansökan har LTU inkommit med utbildningsplan och kursplaner för ett nytt socionomprogram (210 högskolepoäng). Programmet har placerats på grundnivå men med en termin på avancerad nivå.

Socialt arbete ska utgöra programmets huvudområde. Utbildningen ska inledas med en introduktion till centrala begrepp och teorier inom huvudområdet och socialarbetet som yrke. Den andra terminen ska ägnas vetenskapliga metoder samt en kurs i *Ledning, organisation och samverkan*. Under termin 3 och 4 ska studenterna få en grund i det sociala arbetets metoder och målgrupper, den juridiska kontexten samt socialarbetarens yrkesfunktion (termin 4 och 6). Därefter ska en termins verksamhetsförlagd utbildning följa. Tillgången till praktikplatser bedöms vara god och socialcheferna i Norrbotten har sagt ja till ett förslag om praktikavtal som LTU har presenterat. I termin 6 ska en kurs i *Utredning, utvärdering, handläggning och dokumentation* ingå liksom ett självständigt examensarbete. Studentens personliga professionella utveckling ska vara integrerat i alla årskurser genom återkommande handledda utvecklingssamtal och samtalsträning av psykolog. Den sjunde och sista terminen som förlagts till avancerad nivå är tänkt att vara forskningsanknuten och ge en teoretisk fördjupning i socialt arbete. Den är upplagd i form av valbara kurser vilket syftar till att ge studenterna möjlighet till profilering. Planer finns också på att utveckla ett magister- och eventuellt ett masterprogram.

Programmet ska ges på heltid. Hälften av socionomstudenterna beräknas läsa programmet på distans, den andra hälften helt på campus. Särskild vikt ska läggas på utveckling av distansutbildning.

Efter avslaget på den förra ansökan tillsatte LTU en utredning bl.a. för att fastställa vilka förändringar i organisation och lärarkompetens som behövdes för en ny ansökan. Som ett resultat av detta är nu socionomprogrammet tänkt att få sin hemvist vid en ny avdelning för socialt arbete, individ och samhälle som formellt etablerades den 1 januari 2007 som en del av institutionen för arbetsvetenskap. Avdelningens namn har sedan sakkunniggruppens besök ändrats till avdelningen för socialt arbete. Till skillnad från vid den tidigare prövningen, då institutionen för hälsovetenskap i Boden stod för ansökan, ska utbildningen baseras i Luleå.

Den lärarkompetens som främst är aktuell för socionomprogrammet har lokaliserats till den nya avdelningen. Till avdelningen har knutits en professor/ tf avdelningschef (sociologi), en gästprofessor (Social Policy) (under prövning som adjungerad professor), en lektor samt fyra doktorander i socialt arbete. Från och med den 1 juli 2007 ska en lektor i socialt arbete (tjänstledig 80 % till detta datum) och fyra adjunkter i social omsorg (en förväntas bli klar med doktorsexamen i socialt arbete den 8 juni 2007 och två licentiatexamen i socialt arbete i juni respektive hösten 2007) knytas till avdelningen. Utöver dessa ska en lektor i socialt arbete tillsättas. Dessutom kommer lärare från andra avdelningar inom institutionen liksom från andra institutioner att bidra med specifika kurser. Vidare har en anställningsprofil upprättats för att rekrytera en professor i socialt arbete tillika ämnesföreträdare. Ämnesföreträdarens främsta uppgift är att leda ämnets utveckling med avseende på forskning, utbildning på grund-, avancerad och forskarnivå samt samverkan med omvärlden.

LTU:s organisationsstruktur är olik många andra universitets. De två fakultetsnämnder som finns, den tekniska och den filosofiska, fungerar inte som mellannivå mellan rektor och institution. Istället har nämnderna en mer fristående

beredande och strategisk funktion. Institutionerna ligger direkt under rektor och prefekterna har ett operativt ansvar. Avdelningarna har avdelningschefer som också är ämnesföreträdare, vars ansvar är att säkerställa forsknings- och utbildningskompetensen för utbildningar. Mycket av LTU:s organisation är annars uppbyggd och fokuserad kring utbildningsprogrammen. För dessa finns en utbildningsledare med övergripande ansvar för grundutbildningen, bl.a. bemanning och fastställande av kursplaner, vilket sker i samråd med ämnesansvarig och examinator. Utbildningsledaren (disputerad sociolog) ansvarar för den operativa utbildningsverksamheten. För varje program finns sedan en programkoordinator som i samråd med utbildningsledaren upprättar och reviderar utbildningsplanen, ansvarar för programutvärdering och leder programrådet. Programrådets främsta uppgift är att bidra till långsiktig utveckling av programmet med hänsyn till arbetsmarknadens utveckling och behov. I programrådet ingår studentrepresentanter, externa verksamhetsföreträdare, lärare/ämnesföreträdare samt utbildningsledaren. Programkoordinator för det föreslagna socionomprogrammet är en av adjunkterna vid avdelningen för socialt arbete.

Vid LTU pågår för närvarande en organisationsförändring i syfte att koncentrera resurser. Ett möjligt resultat av detta kan bli att nya institutioner formas.

Bedömning

Det är tydligt att en del har hänt vid LTU sedan den förra prövningen. Genom den förestående flytten till Luleå och skapandet av den nya avdelningen bör det finnas potential att stärka den vetenskapliga miljön och att skapa ökade kontaktytor mot andra institutioner och ämnen – något som bedömagruppen efterlyste vid det förra tillfället. Vidare kan vi se att en uppgradering av den vetenskapliga kompetensen inom lärarkåren är på gång, bl.a. i form av kommande licentiat- och doktorsexamina. Vi upplever att det finns en god förståelse för betydelsen av samverkan med utbildnings-, forsknings- och praktikmiljöer både innanför och utanför LTU. Det är också positivt att praktikavtal nu har formaliserats med Norrbottens socialtjänst, även om vi ännu inte har sett några färdiga avtal.

De lärare som knutits till programmet visar stort engagemang för utvecklingen av en socionomutbildning. Hög kompetens finns inom närliggande fält såsom sociologi och psykologi. Det grundläggande problemet kvarstår dock, nämligen kompetensen inom huvudområdet socialt arbete. Att rekryteringar inom socialt arbete nu planeras är positivt men tillhör fortfarande kategorin ”planer”. I den ansökan som bedömagruppen konkret har haft att ta ställning till saknas ett ämnesmässigt ledarskap, inklusive ledarskap in i en yrkesidentitet som socialarbetare. Generellt saknas en tillräcklig insikt i socialt arbete som akademisk och professionell disciplin. Detta avspeglas i såväl utbildningsinnehållet som organisationen.

Progressionen inom socialt arbete är enligt vår mening oklart formulerad i utbildnings- och kursplanerna. Exempelvis ställer planen på att förlägga den sista terminen av socionomutbildningen på avancerad nivå mycket höga krav på den vetenskapliga kompetensen inom huvudområdet, något LTU inte verkar ha tagit på tillräckligt allvar.

Vidare saknas en övertänkt strategi kring examination. Dels är examinator och kontaktperson i regel samma person, vilket framstår som olämpligt, dels har inte alla examinators den ämnesmässiga kompetens som krävs för respektive kurs. Med tanke på den nya examensbeskrivningens starka fokus på examination och på att studenter ska uppnå specifika mål som är relaterade till yrket och huvudområdet är detta bekymmersamt.

När det gäller professionsanknytningen menar vi att LTU:s upplägg inte garanterar att studenterna får tillräcklig introduktion till yrket socialarbetare. Inom organisationen, där lärare plockas in från olika håll, ser vi inte att det finns någon tydlig arena för samlad debatt om yrket och de olika ståndpunkter som man kan ta som socialarbetare.

Det faktum att LTU:s organisatoriska struktur är olik många andra universitets är i sig inget problem utan kan tvärtom ha fördelar såsom större flexibilitet. Dock får bedömargruppen intrycket att det i en organisation som fokuserar så starkt på utbildningsprogrammets självständighet blir än viktigare med ett tydligt internt ämnes- och yrkesmässigt ledarskap. Vare sig i ansökan eller under platsbesöket har bedömargruppen kunnat finna detta. Att ansökan inkommer i en tid av stor organisatorisk omläggning underlättar inte heller.

Vidare menar vi att LTU har tagit alltför lätt på frågan om att ge socionomutbildning på distans för hälften av studenterna. Den samlade erfarenheten från sociala omsorgsprogrammet kan visserligen komma även socionomprogrammet till nytta, men samtidigt kan vi se problem med hur distansformen hanteras idag. Framför allt menar vi att distansstudenterna bör inkluderas i kurs- och utbildningsutveckling i väsentligt högre grad och att de behöver bättre informationskanaler. Ska stora delar av utbildningen ges på distans måste systemet för studentinflytande också anpassas till distansstudenternas specifika behov.

Vår samlade bedömning är att LTU ännu inte på ett övertygande sätt kunnat visa att man har den kompetens inom huvudområdet socialt arbete som krävs för att genomföra en socionomutbildning av god kvalitet. Därtill är alltför många frågor kring ledarskap, organisation, progression, examination och studentinflytande obesvarade. Vi rekommenderar därför att ansökan avslås.

För bedömargruppen

Stina Johansson